

Krásný den, moji milí šestáci 😊,

školní rok už se pomalu blíží ke konci a my budeme pomalu končit s Austrálií. Čeká nás posledních pár hodin. Dnes se koukneme na to, jaké je v Austrálii podnebí a jaké přírodní krajiny zde můžeme najít. Zároveň zopakujeme místopis z minulé hodiny.

Nejdřív si přečti dva vyznačené odstavce v učebnici (je naskenovaná na dalších stránkách).
Doplň věty podle informací v učebnici a napiš si je jako zápis do sešitu:

Podnebí

- je převážně a
- srážky dopadají (nejvíce na pobřeží)
- sever ovlivňují, které každé léto přináší srážky

Krajiny

- v Austrálii jsou tropické, savany, a polopouště s křovinami (.....)

Pak se koukni do atlasu na stránku, kde jsou podnebné pásy:

<https://atlas.mapy.cz/?p=000001&s=1&id=podnebné-pasy&n=m&z=4.2&x=122.647&y=-23.421&m=m> a koukni se, kde jednotlivé podnebné pásy jsou. Na pravé straně si můžeš na jednotlivé pásy kliknout a zjistit, kde jinde na světě je můžeme najít.

Na závěr si dnes zkus kvíz o místopisu Austrálie:

<https://online.seterra.com/cs/vgp/3455?c=HGJN5>, až budeš mít hotovo, pošli mi výsledek kvízu jako zprávu přes e-mail nebo přes Bakaláře. Pokus se o co nejlepší výsledek 😊.

Dobrovolný úkol: Koukni na video a napiš si jednu informaci, která tě zaujala do sešitu pod dnešní zápis.

Odkaz na video: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10169655222-zemepis-sveta/208572230520002-australie/>

Pěkný den 😊.

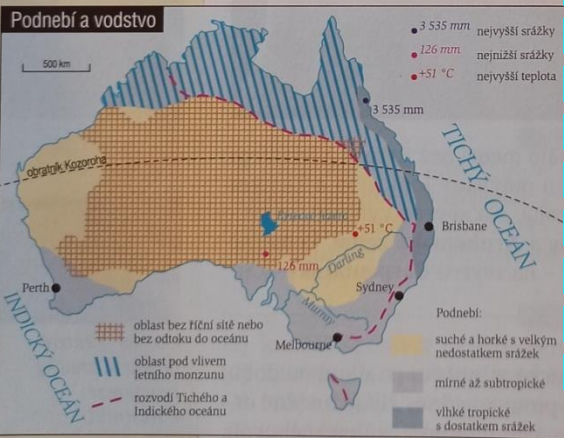
M. K.

Mapa 15. Povrch Austrálie je málo členitý.

Austrálie a Oceánie

Obr. 87. Zvětralý povrch Západoausturské tabule je nejčastěji pokryt křovinami, polopouštěmi a pouštěmi.

Mapa 16. Austrálie má jak vlhké, tak i suché tropické podnebí.

Austrálie se rozkládá na indickoausturské litosférické desce.

Rozlehlý povrch Austrálie je tvořen třemi rozdílnými částmi: rozsáhlou Západoausturskou tabulí na západě, východně od ní rovinnatou Středoaustralskou páneví a Východoaustralským pohořím probíhajícím podél východního pobřeží.

Nejstarší částí Austrálie je **Západoausturská tabule**. Tvoří ji rozsáhlá žulová oblast, jejíž stáří se odhaduje na 600 milionů let. Jsou zde bohatá naleziště nerostných surovin. Uprostřed tabule leží dvě skalnatá pohoří – MacDonnellovo [mekdonelovo] a Musgraveovo [mazgrejvovo]. Mezi nimi se nachází skála Ayers Rock z odolného pískovce.

Středoaustralská pánev je tvořena několika sníženinami se suchým povrchem, ale s velkými zásobami podzemní vody v artéských pánvích.

Nejvyšší částí australské pevniny je **Východoaustralské pohoří**. Zadržuje většinu srážek přicházejících nad celý světadíl z Tichého oceánu. Dělí se na Velké předělové pohoří a Australské Alpy. V nich se nachází nejvyšší vrchol celého kontinentu – **Mount Kosciusko** [maun koščuško], který měří 2 228 m.

Podnebí

Austrálie má převážně **horké a suché podnebí**. Povrch pevniny je po celý rok silně zahříván. V lednu a v únoru dosahují teploty vzduchu až +50 °C. Zatímco teploty jsou na celém světadílu přibližně stejné, rozložení srážek je **nerovnoměrné**. Nejvíce srážek dopadá díky vlhkým větrům z Tichého oceánu na východní pobřeží. Na Yorském [jorském] poloostrově, kde je dostatek srážek celý rok, se vyvinul tropický deštný les. Sever pevniny je ovlivněn **monzunem**, který každé léto přináší srážky. Za Východoaustralským pohořím, které srážky zadržuje, jsou velmi suché oblasti s rozsáhlými pouštěmi a polopouštěmi.

Vodstvo

Austrálie nemá dostatek vláhy. Téměř polovina povrchu není odvodňována do oceánu, řek

je málo a mnoho z nich ústí do bezodtokových jezer. Největší zásoba podzemní vody se nachází v **pánvích**. Jejím zdrojem je dešťová voda, která pomalu prosakuje do podzemí a zdržuje se tam.

Hlavními řekami kontinentu jsou **Murray** [mari] a **Darling** [dárлін] na jihovýchodě pevniny. Murray má více vody. Pramení v Australských Alpách a ústí do Indického oceánu. Darling se vlévá do Murray. Protože protéká pouště, mění se v suchých obdobích v řadu malých jezírek.

Mezi jezery v Austrálii převládají bezodtoková slaná jezera. Největší z nich je **Eyreovo jezero** [eríovo].

Krajiny

V Austrálii jsou tropické deštné lesy, savany, pouště a polopouště s křovinami (bush). Jejich rozmístění odpovídá rozložení srážek na pevnině.

Na severovýchodním pobřeží se rozkládají **tropické deštné lesy**. Žijí v nich tisíce živočišných druhů, mezi jinými i ohrožený medvěd koala, který se živí pouze mladými listy některých druhů blahovičníků. Podél severovýchodního pobřeží Austrálie se táhne **Velký bariérový útes**, pás korálových útesů s bohatým podmořským životem.

Savany mají dostatek srážek jen v letním období. V těchto travnatých a křovinatých porostech s roztroušenými stromy žijí klokani a další typická australská zvířata. Většina australských zvířat je odlišná od druhů známých z afrických krajín. Nevyskytují se zde velcí býložravci jako sloni, žirafy, zebry, antilopy nebo nosorožci, ani šelmy jako lvi, gepardi, hyeny či šakali.

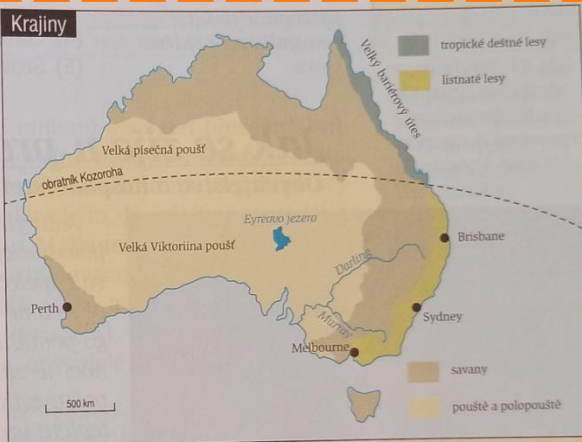
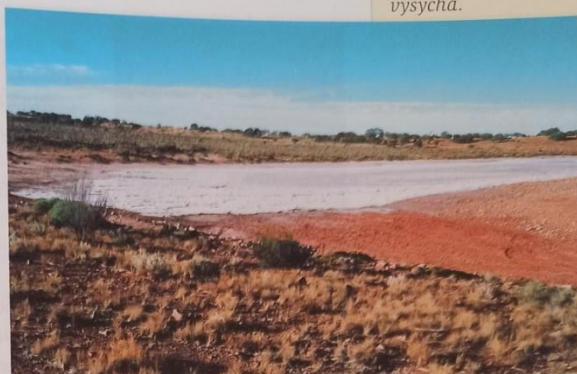
Střední část světadílu zaujímají **pouště a polopouště**. Jsou buď kamenité, nebo písčité a téměř neobydlené. Pokrývají největší část světadílu. K největším pouštím patří Velká Viktoriina a Velká písečná poušť.

Tasmánie

Největším australským ostrovem je Tasmánie. Má skalnaté pobřeží a od pevniny ji odděluje Bassův [besův] průliv. Povrch ostrova je hornatý. Jsou zde zachovalé husté lesní porosty. Příroda Tasmánie je přísně chráněna.

Obr. 89. Sněhová pokrývka v Australských Alpách umožňuje provozování zimních sportů.

Obr. 88. Bezodtokové slané jezero během léta často zcela vysychá.

Mapa 17. Australské krajiny se utvářejí pod vlivem podnebí.

Obr. 90. Eukalyptus (blahovičník) je strom, s kterým se setkáte v Austrálii na každém kroku.

Obr. 91. Pes dingo se dostal do Austrálie jako domácí zvíře s prvními domorodci z Asie. V Austrálii pak zdivočel.

Obr. 92. James Cook (1728–1779) byl nejvýznamnějším objevitelem Oceánie.

Zapamatujte si...

- Povrch Austrálie je tvořen Západoaustralskou tabulí, Středoaustralskou pávní a Východoaustralským pohořím.
- Nejvyšší vrchol kontinentu Mt. Kosciusko leží v Australských Alpách.
- Největší australské řeky jsou Murray a Darling.
- Na australském kontinentu převládají pouště a polopouště.

Otázky a úkoly...

- (1) Proč nejsou v Austrálii ledovce?
- (2) Vymezte na mapě Austrálie bezodtokové oblasti odvodňované řekami do slaných jezer.
- (3) Podle rozmístění oceánských proudů popište podnebí australského pobřeží. Pracujte s atlasem.
- (4) Odůvodněte rozmístění krajiny v Austrálii.
- (5) Srovnajte dobu ročních období v Austrálii a v Evropě.

Jak se žije u protinožců

Obyvatelstvo a hospodářství Austrálie

Jediným domácím zvířetem australských domorodců byl polodivoký pes dingo. Štěňata těchto psů domorodci vychovávali společně s dětmi. Vycvičených psů si velmi cenili a pečlivě se o ně starali, dokonce jim vybírali blechy z kožichu. Dingo pomáhal domorodcům obstarávat potravu a za chladných nocí je zahříval. Domorodci se obklopili svými psy a podle počtu zvířat, který byl potřebný pro zahřátí, dokonce určovali teplotu vzduchu. Studenou noc označovali jako „noc tří psů“. „Noc pěti psů“ byla již velmi chladná a noc s teplotou okolo bodu mrazu byla „noc šesti psů“.

Co už víme...

- Austrálie je jedním z největších států světa.
- V Austrálii se mluví anglicky.
- Pro nás je Austrálie jednou z nejbližších zemí.

Australský svaz

Austrálie byla objevena v roce 1606 holandskými námořníky. Ti ji označili jako velmi nehostinnou, a proto ji nezačali osídlivat. V roce 1770 připlul k jejím břehům anglický kapitán James Cook [džejms kuk]. Po návratu do Anglie navrhl využít Austrálii jako **trestaneckou kolonii** – místo, kam byli odvázeni trestanci z britských ostrovů. Objevování Austrálie bylo dokončeno teprve v roce 1802. Po roce 1856 přísun trestanců do Austrálie ustal. V roce 1901 vznikl současný nezávislý stát – **Australský svaz**, člen Britského společenství národů. Hlavou státu je britský panovník, kterého v zemi zastupuje guvernér.